

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyysmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta annettua lakia. Esityksessä ehdotetaan, ettei Kilpailu- ja kuluttajavirasto määräisi eikä perisi maksuvelvollisilta valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksua vuodelta 2021.

Esityksen tavoitteena on helpottaa niiden matkanjärjestäjien tilannetta, joiden liiketoiminta on kärsinyt covid-19-pandemian vuoksi annetuista matkustusrajoituksista. Maksun perimättä jättäminen koskisi matkanjärjestäjiä, jotka ovat velvollisia asettamaan Kilpailu- ja kuluttajavirastolle vakuuden matkustajien suorittamien etukäteismaksujen ja paluukuljetuskustannusten suojaksi sekä maksamaan valvonta- ja maksukyvyttömyysmaksun. Jollei maksun perimättä jättämisestä säädettäisi, olisi tilanne matkanjärjestäjien kannalta haasteellinen siksi, että vuoden 2021 valvontamaksu määräytyisi vuoden 2020 korkeimman vakuusmäärän perusteella. Valtiolta jäisi saamatta verotuloja noin 580 000 euroa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja olemaan voimassa 31.12.2022 saakka.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
3 Tavoitteet	6
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	6
4.1 Ehdotukset.....	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	6
4.2.1 Vaikutukset valtiontalouteen.....	6
4.2.2 Vaikutukset kuluttajansuojaan ja matkanjärjestäjiin	7
4.2.3 Vaikutukset viranomaistoimintaan.....	7
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	8
6 Lausuntopalaute	9
7 Voimaantulo	10
LAKIEHDOTUS	11
Laki matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta	11

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2302 matkapaketeista ja yhdistetyistä matkajärjestelyistä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 90/314/ETY kumoamisesta (jäljempänä *matkapakettidirektiivi*) annettiin 25 päivänä marraskuuta 2015. Direktiivi on saatettu osaksi jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2018 ja jäsenvaltioiden oli sovellettava näitä säännöksiä 1 päivästä heinäkuuta 2018.

Direktiivin tarkoituksena on edistää sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa ja saavuttaa kuluttajansuojan korkea ja mahdollisimman yhtenäinen taso. Direktiivi on pääosin täysharmonisointisäädös. Direktiivillä on muuan muassa yhdenmukaistettu kuluttajien maksukyvyttömyyssuojaa sekä matkanjärjestäjän vakuudenasettamisvelvollisuutta koskevat säännökset. Direktiivi ei sen sijaan sisällä säännöksiä vakuusjärjestelmän muodosta, joten jäsenvaltiot ovat voineet järjestää maksukyvyttömyyssuojan kansallisella lainsäädännöllä parhaaksi katsomallaan tavalla.

Matkapakettidirektiivi on Suomessa pantu täytäntöön matkapalveluyhdistelmistä annetulla lailla (901/2017) ja matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetulla lailla (921/2017), jotka tulivat voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2018. Samaan aikaa tuli voimaan laki matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta (922/2017), joka on kansallista lainsäädäntöä.

Maailman Terveysjärjestö WHO julisti 11.3.2020 koronavirusepidemian pandemiaksi. Suomen hallitus totesi 16.3.2020 yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, että Suomessa vallitsevat poikkeusolot koronavirustilanteen vuoksi ja linjasi toimenpiteistä koronavirustilanteen hoitamiseksi. Muun muassa Suomen rajat suljettiin sekä matkustaja- ja henkilöliikennettä rajoitettiin voimakkaasti. EU-maat sopivat 17.3.2020 koordinoitusti matkustusrajoituksista EU:n ulkorajoilla. Koronaviruspandemian leviämisen ehkäisemiseksi toteutetut toimenpiteet, erityisesti matkustusrajoitukset, pysäyttivät matkailualan käytännössä kokonaan hallituksen linjausten toteuduttua.

Laki matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (870/2021) tuli voimaan 1.11.2021 ja on voimassa 31.12.2021 saakka. Lakiin lisättiin väliaikaisesti 5 a §, jonka mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei määrää eikä peri valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksua vuodelta 2020. Esityksen tavoitteena oli osaltaan helpottaa matkailutoimistoalan pandemiarajoituksista johtuvaa ja pitkitynyttä vaikeaa taloudellista tilannetta.

Talousvaliokunta totesi hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä, että se pitää perusteltuna arvioida tarvetta maksun perimisen lykkäämiseen ja maksusta luopumiseen myös vuoden 2021 osalta. Valiokunta edellytti kuitenkin, että harkinnassa tulee kiinnittää huomiota alan toimintaympäristön, yritysten liiketoiminnan ja taloudellisen tilanteen kehitykseen sekä arvioida maksusta luopumisen suhdetta muihin tukimuotoihin. Kaikki talousvaliokunnassa kuullut asiantuntijatahot puolsivat ehdotusta vuoden 2021 maksusta vapauttamista.

Matkailualan toiminnassa havaittiin jonkin verran elpymistä kesän ja syksyn 2021 aikana, kun valtioneuvosto purki matkustusrajoituksia, ja koronatodistus otettiin käyttöön. Alan myynti on kuitenkin vielä kaukana pandemiaa edeltävästä tilanteesta. Toimialan luonteen vuoksi toiminta ja etenkin liikevaihdon kertyminen käynnistyvät hitaasti.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä.

Esityksen kiireellisyyden vuoksi esityksen lausuntoaika on ollut 3 viikkoa. Lausuntoaika oli 22.11.–10.12.2021.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://tem.fi/hankehaku> tunnuksella TEM089:00/20201.

2 Nykytila ja sen arviointi

Matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetussa laissa säädetään muun muassa matkustajan maksukyvyttömyyssuojan laajuudesta ja matkanjärjestäjän vakuudenasettamisvelvollisuudesta. Maksukyvyttömyyssuoja toteutetaan siten, että matkanjärjestäjä asettaa Kilpailu- ja kuluttajavirastolle sen hyväksymän vakuuden. Vakuuden tulee kattaa matkustajilta perityt ennakkomaksut ja paluukuljetukset.

Paluukuljetusten kustannukset ja matkustajien muut kustannukset voidaan määrätyissä tilanteissa maksaa talousarvion rajoissa valtion varoista, minkä vuoksi valtion talousarviossa on siirtomääräraha mom. 32.01.53 Matkustajien paluukuljetukset ja korvaukset, jolle vuonna 2018 myönnettiin 1 miljoona euroa. Vuonna 2019 määräraha oli edelleen 1 miljoona euroa ja vuonna 2021 400 000 euroa. Määrärahaa ei ole käytetty.

Laki matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta sisältää säännökset matkapalveluyhdistelmien tarjoajan asettamaan vakuusmäärään perustuvasta kiinteästä valvontamaksusta ja matkapalveluyhdistelmien myynnin liikevaihdon perusteella maksettavasta prosenttiperusteisesta maksukyvyttömyyssuojamaksusta. Maksu kohdistuu matkapalveluyhdistelmien tarjoajiin, jotka ovat velvollisia asettamaan vakuuden ja rekisteröitymään vakuudenasettamisvelvollisista matkapalveluyhdistelmien tarjoajista pidettävään rekisteriin.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto valvoo vakuudenasettamisvelvollisuutta koskevien säännösten noudattamista, vakuuksien riittävyttä ja oikeaan osuutta mukaan lukien alennetut vakuudet. Valvonta rahoitetaan valvontamaksulla, jonka suuruus vaihtelee 405 euron ja 4 050 euron välillä asetetun vakuuden määrästä riippuen. Valvontamaksun kokonaiskertymä vuodelta 2019 oli noin 591 300 euroa. Arvioitu kokonaiskertymä vuodelta 2020 olisi ollut noin 606 000 euroa, jos maksu olisi peritty. Arvioitu kokonaiskertymä vuodelta 2021 olisi noin 530 000 euroa.

Maksukyvyttömyyssuojamaksu peritään matkapalveluyhdistelmien tarjoajien maksukyvyttömyyden varalta. Maksun suuruus on 0,024 prosenttia matkapalveluyhdistelmien tarjoajan edellisen kauden tilikauden matkapalveluyhdistelmien myynnin liikevaihdosta. Vuonna 2020 päätynyt tilikausi olisi ollut ensimmäinen tilikausi, jolta maksua olisi peritty. Arvioitu kokonaiskertymä vuodelta 2020 olisi ollut noin 162 400 euroa, jos maksu olisi peritty. Arvioitu kokonaiskertymä vuodelta 2021 olisi noin 50 000 euroa.

Matkailualan tilanne

Matkanjärjestäjien maaliskuussa 2020 alkanut vaikea tilanne jatkui aina vuoden 2021 kevääseen saakka. Tilanne on jonkin verran kohentunut kesän ja syksyn 2021 aikana matkustusrajoitusten lieventämisten myötä, mutta tilanne on edelleen kaukana pandemiaa edeltävän ajan tilanteesta.

Matkailualaa edustavan Suomen matkailualan liitto SMAL ry:n tietojen mukaan sen matkatoimisto- ja matkanjärjestäjäjäsenien myynti oli elokuun 2021 tietojen mukaan noussut heinäkuuhun 2021 verrattuna 20,5 prosenttia, mutta pudonnut vuoden 2019 elokuuhun verrattuna 83 prosenttia. Koska toiminta käynnistyy vähitellen, yritykset ovat kutsuneet takaisin osan lomautetuina olleista työntekijöistään. Elokuussa töissä oli noin 51 prosenttia työntekijöistä. Tilanne, jossa töissä on 51 prosenttia työntekijöistä, mutta myyntiä on 83 prosenttia alle pandemian edeltävän ajan myynnistä, on alan toimijoille erittäin hankala.

Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla kokoontuva Matkailun kehitysarviot –ryhmä teki syyskuussa 2021 kehitysarvion Suomen matkailukysynnästä. Matkailun kysyntä käynnistyy optimistisen arvion mukaan marras-joulukuussa 2021 ja pessimistisen arvion mukaan keväällä 2022. Arvion mukaan kotimainen matkailukysyntä vuoden 2019 tasoon verrattuna olisi kolmen prosentin nousun ja yhden prosentin laskun välillä. Vuonna 2022 nousua olisi 6-10 prosenttia. Ulkomainen matkailukysyntä vuoden 2019 tasoon verrattuna olisi 73-81 prosenttia pienempi vuonna 2021 ja vuonna 2022 edelleen 15-26 prosenttia pienempi. Arviot osoittavat, ettei nopeaa ja merkittävää toipumista matkustukselle ole luvassa.

Vakuuksien sekä valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksun tilanne

Matkanjärjestäjien Kilpailu- ja kuluttajavirastolle asettamien vakuuksien kokonaisuus on elosyyskuussa 2021 matalalla tasolla, noin 80 miljoonaa euroa. Lokakuusta 2021 alkaen on useammalla yrityksellä alkamassa korkeampi vakuusmaksu, mikä nostanee kokonaiskertymän noin 100 miljoonan euron tasolle. Normaaliaikana korkeiden sesonkien kokonaisvakuusmäärä on ollut noin 250 miljoonaa euroa.

Valvontamaksun perusteena on korkein laskutusvuotta edeltävän kalenterivuoden aikana voimassa ollut vakuusmäärä. Vuoden 2021 valvontamaksu määrättäisiin vuoden 2020 korkeimman vakuusmäärän perusteella. Useilla matkanjärjestäjillä oli vuodenvaihteessa 2019–2020 isot vakuudet talvisesongin ajalle, jolloin ennen koronarajoituksia kalenterivuonna 2020 määritetty valvontamaksu on tällaisten yritysten osalta edelleen lähes samalla tasolla kuin normaaliaikana. Matkanjärjestäjien myöhemmin vuonna 2020 tekemät vakuuksien alentamiset eivät vaikuta valvontamaksun määräytymiseen.

Maksukyvyttömyyssuojamaksun osuus sen sijaan olisi vuonna 2021 selvästi pienempi kuin se olisi ollut vuonna 2020, jos maksu olisi peritty. Tähän vaikuttaa ennen kaikkea se, että maksukyvyttömyyssuojamaksun perusteena on viimeksi päättäneen tilikauden matkapakettiliikevaihto. Useimmilla yrityksillä viimeksi päättynyt tilikausi on kalenterivuosi 2020, jolloin vuoden 2020 alun osalta yrityksillä on vielä ollut jonkin verran toimintaa. Koska yrityksen liikevaihto ei ole yhtä kuin matkapakettiliikevaihto, edellyttäisi matkapakettiliikevaihdon tarkan osuuden saaminen sitä, että tiedot matkapakettiliikevaihdosta kerättäisiin matkanjärjestäjiltä. Jonkinlainen arvio pystytään antamaan pohjautuen sellaisiin yrityksiin, jotka ovat toimittaneet asianmukaiset tiedot Kilpailu- ja kuluttajavirastolle kahdelta edelliseltä tilikaudelta. Tältä pohjalta arvioidaan, että maksukyvyttömyyssuojamaksu olisi useimmilla yrityksillä arviolta 65–75% pienempi, kuin mitä se olisi ollut vuotta aikaisemmin. Osalla yrityksistä on poikkeavan tilikauden vuoksi tätä pienempi ero maksukyvyttömyyssuojamaksuissa 2020–2021.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on osaltaan helpottaa matkailutoimistoalan pandemiarajoituksista johtuvaa, pitkittynyttä ja edelleen syksyllä 2021 vallitsevaa vaikeaa taloudellista tilannetta siten, että valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksua vuodelta 2021 ei määrätä maksettavaksi.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta annettua lakia muutetaan väliaikaisesti niin, ettei Kilpailu- ja kuluttajavirasto peri valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksua vuodelta 2021. Lakiin lisättäisiin uusi 5 a §, joka olisi voimassa 31.12.2022 saakka. Laki olisi määräaikainen, koska Kilpailu- ja kuluttajavirasto perii maksun kalenterivuositain määräämään ajankohtana. Vuoden 2021 maksu olisi perittävä ja määrättävä vuoden 2022 aikana.

Pykälän mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei määräisi eikä perisi maksuvelvollisilta valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksua vuodelta 2021. Perimättä jättäminen toteutettaisiin käytännössä niin, ettei Kilpailu- ja kuluttajavirasto lähettäisi kenellekään laskua vuoteen 2021 kohdistuvasta valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta.

Laki olisi voimassa vuoden 2022 loppuun, koska matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta annetun lain 5 §:n mukaan maksu erääntyy maksettavaksi kalenterivuositain Kilpailu- ja kuluttajaviraston määräämänä ajankohtana. Tämän jälkeen maksua ei voitaisi enää periä vuodelta 2021.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Vaikutukset valtiontalouteen

Valvontamaksun perimättä jättämisellä ei olisi vaikutusta valtion talousarviossa esitettyihin menoihin. Myöskään maksukyvyttömyyssuojamaksun perimättä jättämisellä ei olisi vaikutusta valtion talousarvion menoihin. Vaikutus kohdistuisi valtion saamiin verotuloihin. Valtion talousarvion momentille 11.19.09 Muut verotulot jäisi tulouttamatta vuoden 2021 maksukertymä yhteensä noin 580 000 euroa, josta valvontamaksu osuus olisi noin 530 000 euroa ja maksukyvyttömyyssuojamaksun osuus noin 50 000 euroa.

Kilpailu- ja kuluttajavirastolle osoitetaan vuosittain viraston toimintamenoihin valvontamaksua vastaava summa. Vuonna 2021 summa oli 650 000 euroa. Virastossa valvontaa suorittavien henkilöiden palkkauskustannukset rahoitetaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintaenommäärärahoista eikä valvontamaksun perimättä jättäminen vuodelta 2021 vaikuta viraston toimintaenommäärärahoihin.

Vakuusjärjestelmää täydentävä valtion talousarvion 3-vuotinen siirtomääräraha mom. 32.01.53 Matkustajien paluukuljetukset ja korvaukset säilyisi myös valtion talousarviossa. Määrärahalla varaudutaan matkustajien paluukuljetusten ja muiden matkustajille maksettavien korvausten maksamiseen tietyissä tilanteissa. Vuonna 2018 momentille myönnettiin 1 miljoona euroa. Vuonna 2019 määräraha oli edelleen 1 miljoona euroa, mutta vuonna 2020 määräraha pienennettiin 400 000 euroon. Määrärahaa ei ole käytetty.

4.2.2 Vaikutukset kuluttajansuojaan ja matkanjärjestäjiin

Maksun perimättä jättämisellä ei olisi vaikutusta kuluttajansuojaan, koska matkanjärjestäjien velvollisuus asettaa kattava vakuus olisi edelleen voimassa. Maksun poistaminen ei olisi riittävässä EU-velvoitteiden kanssa, koska matkapakettidirektiivin velvoite riittävän kattavasta vakuusjärjestelmästä täytyisi edelleen. Matkustajien viimesijaiseksi turvaksi tarkoitettuun edellä mainittuun siirtomäärärahaan maksun perimättä jättämisellä ei myöskään olisi vaikutusta.

Matkanjärjestäjien taloudellista tilanne helpottuisi, koska niiden ei tarvitsisi maksaa valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksua vuodelta 2021.

Valvontamaksun osalta matkanjärjestäjät sijoittuvat seitsemään maksuluokkaan niiden asettaman vakuuden suuruuden perusteella. Pienin valvontamaksu on 405 euroa ja suurin 4 050 euroa. Suurin osa matkanjärjestäjistä (noin 75 prosenttia) sijoittuu neljään alimpaan maksuluokkaan, jolloin niiden saama arvioitu taloudellinen hyöty valvontamaksun perimättä jättämisestä vaihtelisi 405 euron ja 2 025 euron välillä.

Maksukyvyttömyyssuojamaksun osalta sijoittuvat myös seitsemään maksuluokkaan matkapakettiyhdistelmien myynnin liikevaihdon mukaan. Maksukyvyttömyyssuojamaksun pienin vaihteluväli olisi arvion mukaan 0,01–2,33 euroa ja suurin 2 744–51 309 euroa. Suurin osa matkanjärjestäjistä (yli 90 prosenttia) sijoittuu neljään alimpaan maksuluokkaan, jolloin niiden saama arvioitu taloudellinen hyöty maksukyvyttömyyssuojamaksun perimättä jättämisestä vaihtelisi 0,01 euron ja 239 euron välillä.

Matkanjärjestäjien maksunpoistosta saama mediaanihyöty olisi Kilpailu- ja kuluttajavirastolle ilmoitettuihin lukuihin perustuvana arviona 955,29 euroa, joka sisältää sekä valvonta- että maksukyvyttömyyssuojamaksun.

Matkanjärjestäjän on lain mukaan toimitettava Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tietoja valvonta- ja maksukyvyttömyysmaksun määräämiseksi. Tällaisia ovat muun muassa vahvistettu tilinpäätös ja matkapalveluyhdistelmien laatuun ja laajuuteen liittyvät tilintarkastajan vahvistamat tiedot päättäneeltä tilikaudelta. Matkanjärjestäjän hallinnollinen taakka pienentyisi tältä osin yhden vuoden ajalta.

Helputus verosta tai maksusta voi muodostaa SEUT 107(1) artiklan tarkoittamaa valtiontukea. Yritykseen kohdistuvien veroluonteisten maksujen arvioinnissa on keskeistä arvioida maksuvapautuksen valikoivuutta. Maksun perimättä jättäminen koskisi kaikki verovelvollisia yrityksiä yhtäläisesti suhteessa kyseisen verojärjestelmän peruseriaatteisiin eikä se arvion mukaan muodostaisi kiellettyä valtiontukea. Valtiontuen tunnusmerkit eivät kyseessä olevan, koko tietyn verovuoden veron maksua koskevan toimenpiteen osalta täytyisi, koska maksun poistaminen ei antaisi millekään yritykselle tai tuotannonalalle valikoivaa etua eikä maksun perimättä jättämiseen liity harkintaa.

4.2.3 Vaikutukset viranomaistoimintaan

Valvontamaksulla rahoitetaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston tekemää valvontaa, joka kohdistuu matkapalveluyhdistelmien tarjoajiin, jotka ovat velvollisia asettamaan vakuuden ja rekisteröitymään matkapalveluyhdistelmien tarjoajista pidettävään rekisteriin.

Koska valvontaan tarkoitettu määräraha on osoitettu Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenoihin, ei valvontamaksun perimättä jättäminen vaikuttaisi Kilpailu- ja kuluttajaviraston taloudelliseen asemaan, vaan sen toimintamenoissa säilyisi matkanjärjestäjien valvontaan osoitettu 650 000 euron määräraha (vuosi 2021).

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kustannustuki

Laki yritysten määräaikaisesta kustannustuesta tuli voimaan 1.7.2020 ja oli voimassa 31.12.2020 saakka. (508/2020). Tuki oli tarkoitettu yrityksille, joiden liikevaihto on pudonnut merkittävästi koronaviruksen vuoksi ja joilla oli vaikeasti sopeutettavia kustannuksia. Kustannustuen piiriin kuuluvat toimialat on lueteltu valtioneuvoston asetuksessa yritysten määräaikaisesta kustannustuesta (509/2020). Kustannustuen ensimmäisen hakukierroksen tukikausi oli 1.4.–31.5.2020, toisen hakukierroksen tukikausi oli 1.6.–31.10.2020 ja kolmannen hakukierroksen tukikausi 1.11.2020–28.2.2021. Kustannustuen neljännen hakukierroksen tukikausi oli 1.3.–31.5.2021. Kustannustuen viidettä hakukierrosta koskeva kustannustukilain muutos tulee voimaan 15.12.2021. Viidennen hakukierroksen tukikausi on 1.6.–30.9.2021 ja se koskee erityisesti matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alan yrityksiä.

Laki yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta (280/2021) tuli voimaan 12.4.2021. Lain perusteluissa todetaan, että esimerkkejä kustannustuesta korvattavista joustamattomista kuluista olisivat pitkäaikaisten markkinointisopimusten kulut, lakisääteisten tai muiden välttämättömien vakuutusten maksut sekä erilaiset pakolliset viranomaismaksut, kuten anniskelulupa. Valtiokonttorista saadun tiedon mukaan tähän kategoriaan voitaisiin tulkita kuuluvan myös valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksu.

Vuoteen 2021 kohdistuvasta valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta yhdeksän kuukautta (tammi-syyskuu) kuuluisi kustannustuen piiriin, kun otetaan huomioon kolmannen, neljännen ja viidennen kierroksen tukikaudet. Kustannustuki ei näin ollen kohdistuisi vuoden 2021 koko valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksuun, koska sen tukikausi ei ulotu koko vuoteen. Lisäksi kustannustuen neljännen kierroksen hakuaika on jo päättynyt, minkä vuoksi alkuvuoden osuuteen maksuista ei välttämättä olisi saatavissa kustannustukea. Huomattava on myös, että kustannustuki korvaa vain osan toteutuneista kustannuksista, kun taas esityksessä ehdotetaan valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta luopumista kokonaan vuoden 2021 osalta. Kaikki toimijat eivät myöskään välttämättä ole kustannustuen piirissä.

Valtiokonttorilta saadun tiedon mukaan se on saanut yhteensä 178 hakemusta kustannustuen neljännellä hakukierroksella yrityksiltä, joiden päätoimialaksi on ilmoitettu 79110 Matkatoimistojen toiminta tai 79120 Matkanjärjestäjien toiminta. Valtiokonttori tarkasteli tarkemmin kululajeja lupa- ja muut viranomaismaksut, lakisääteisten ja muiden välttämättömien vakuutusten maksut ja muut joustamattomat kulut, jotka voisivat pitää sisällään valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta aiheutuvia kuluja.

Tarkastelussa havaittiin, että hakemusten selitteissä ilmoitettiin kuluiksi mm. ”vakuutusyhtiölle maksettu takuuprovisio kilpailu- ja kuluttajavirastolle asetetusta matkanjärjestäjän vakuudesta”, ”matkapakettilain velvoittama vakuuskulu”, ”pankkitakauksen kulut KKV:n vakuuksista” ja ”vastuuvakuutus vakuutusedustajalle”. Enemmistö hakemuksista ei kuitenkaan pitänyt sisällään mitään mainintaa tällaisista kuluista, eikä hakemukselle ollut kirjattu muutoinkaan kuluja selaisille kululajeille, joiden voitaisiin olettaa pitävän sisällään valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksu-ja. Suoraa mainintaa valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksuista ei yhdelläkään hakemuksella ollut esitetty. Valtiokonttorilta saatujen tietojen mukaan voidaan arvioida,

että matkanjärjestäjien hakemat korvaukset liittyvät vakuuksien hallintaan eivätkä valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksuihin.

Matkanjärjestäjille suunnatun valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksun huojentaminen määräytymisperusteita muuttamalla ei ole tarkoituksenmukaista, kun otetaan huomioon yksittäisten maksujen kohtuullisen alhainen taso, tästä syntyvä sääntelytarve sekä perimisestä syntyvät hallinnolliset kustannukset. Maksun määräämisestä ja perimisestä luopumista pidetään kohtuullisena ja tarkoituksenmukaisimpana keinona helpottaa toiminnanharjoittajien tilannetta.

6 Lausuntopalaute

Työ- ja elinkeinoministeriö pyysi hallituksen esitysluonnoksesta lausuntoa 12 viranomaiselta ja yhteisöltä. Lausunnon antoivat valtiovaraministeriö, oikeusministeriö, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Suomen matkailualanliitto SMAL ry, Kuluttajaliitto-Konsumentförbundet ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry sekä Suomen Yrittäjät. Oikeusministeriöllä ei ollut lausuttavaa asiasta. Muut lausunnonantajat kannattivat esitystä.

Valtiovaraministeriö esittää esitystä täydennettäväksi tiedolla lausuntoaikana hyväksytyllä kustannustukilain muutoksella, jonka perusteella järjestetään viides hakukierros koskien erityisesti matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alan yrityksiä. Lisäksi valtiovaraministeriö esittää lisäyksiä kustannustuen neljännessä kierroksessa sekä siitä, että kustannustuki korvaa vain osan toteutuneista kustannuksista, kun taas esityksessä ehdotetaan valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta luopumista kokonaan vuoden 2021 osalta. Esitykseen on tehty valtiovaraministeriön esittämät lisäykset. Valtiovaraministeriö lausuu, ettei sillä ole mainittujen perusteluihin esitettyjen lisäysten lisäksi huomautettavaa hallituksen esitykseen.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto katsoo, että maksun perimättä jättäminen edellisen vuoden tapaan on perusteltua ja kohtuullista pandemiatilanteen pitkittyttyä ja matkanjärjestäjien tuotannon ollessa edelleen vähäistä verrattuna pandemiaa edeltäneeseen aikaan. Kilpailu- ja kuluttajavirasto tuo esiin myös sen, että lakiesityksen valmistelun aikana uusi omikron-virusvariantti on aiheuttanut maailmanlaajuisesti lisää matkustamiseen kohdistuvia rajoituksia ja näin ollen lisännyt epävarmuustekijöitä matkailuliiketoiminnan kasvulle.

Suomen matkailualan liitto SMAL ry pitää erittäin hyvänä esitysluonnoksen ehdotusta, jonka mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei määräisi eikä perisi maksuvelvollisilta matkapalveluyhdistelmien tarjoajilta valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksua vuodelta 2021 todeten, että koronapandemia koettelee edelleen kansainvälisen matkailun parissa toimivia yrityksiä, joista suuri osa on rekisteröitynyt Kilpailu- ja kuluttajaviraston vakuusrekisteriin. SMAL toteaa vielä lausunnossaan, että vuoden 2021 valvontamaksu perustuisi yritysten vuoden 2020 korkeimpaan vakuusmäärään, joka useimmilla vakuusrekisterissä olevilla yrityksillä olisi pandemiaa edeltävien, vuoden 2020 korkeasesongin mukainen vakuus. Valvontamaksun määräytyminen normaaliajan myynnin ja siihen perustuvan vakuuden pohjalta olisi täysin kohtuuton linjaus tässä kurimuksessa.

Kuluttajaliitto ry:n mukaan on tärkeää, ettei ehdotus heikennä kuluttajansuojaa, mitä se ei ehdotuksen mukaisena teekään. Kuluttajaliitto ry pitää edelleen tärkeänä, ettei esitykseen jatkovalmistelussakaan tehdä kuluttajansuojaa heikentäviä muutoksia.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry kiinnittää huomiota siihen, että esityksen mukaisesti luopumisella valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta vuonna 2021 ei välttämättä saavuteta merkityksellisiä taloudellisia hyötyjä elinkeinonharjoittajille, jotka ovat taloudellisessa ahdin-

HE 234/2021 vp

gossa koronarajoitusten vuoksi niiden voimassaolon jatkuessa. Maksusta luopuminen on kuitenkin kohtuullista, kun liiketoimintaakaan ei ole voinut harjoittaa täysimääräisesti. EK katsoo, että koronatilanteesta johtuvien väliaikaisten lainsäädäntötoimien tulee olla vain välttämättömän mittaisia ja niiden käyttämisen tulee perustua arvioon, jonka mukaan ne ovat välttämättömiä eri näkökulmat huomioiden. Poikkeuslakeja tulee käyttää vain välttämättömissä tilanteissa.

Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry huomauttaa lausunnossaan muun muassa, että matkailu- ja ravintola-ala on suurista ja työllistävästä toimialoista kärsinyt eniten covid-19-pandemian ja julkisen vallan päättämien rajoitustoimien ja -suositusten vuoksi. Valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksun määräämättä ja perimättä jättäminen vuodelta 2021 helpottaisi niiden matkapalveluyhdistelmiä tarjoavien yritysten tilannetta, joiden liiketoiminta on kärsinyt covid-19-pandemian vuoksi annetuista matkustus- ja muista rajoituksista.

Suomen Yrittäjät katsoo lausunnossaan muun muassa, että matkanjärjestäjien tukeminen on tärkeätä, jotta turvataan matkailualan työpaikat ja matkailualan yritysten toiminnan jatkuvuus kriisin yli. Suomen Yrittäjien mukaan kaikki toimenpiteet, joilla voidaan parantaa matkailualan yrittäjien asemaa, on otettava käyttöön.

7 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja olemaan voimassa 31.12.2022 saakka.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
lisätään matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta annettuun lakiin (922/2017) väliaikaisesti uusi 5 a § seuraavasti:

5 a §

Maksun perimättä jättäminen

Maksua ei määrätä eikä peritä vuodelta 2021.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2022.

Helsingissä 22.12.2021

Pääministeri

Sanna Marin

Työministeri Tuula Haatainen